

4 Απριλίου 2017

Η αναζήτηση του σημείου ισορροπίας μεταξύ ελάχιστου-μέγιστου στον Οδ. Ελύτη

Πολιτισμός / Ποίηση

Βασιλική Ρούσκα, ΜΑ Θεολογίας

[Προηγούμενη δημοσίευση: <https://www.pemptousia.gr/?p=155803>]

Αυτή η αντιθετική πραγματικότητα μεταξύ ελάχιστου-μέγιστου διαθέτει μεταμορφωτική ισχύ και εξέλιξη που οδηγεί, τελικά, στην αναζήτηση ενός σημείου ισορροπίας και ακόμη περισσότερο στην αποκωδικοποίηση του μυστηρίου της ύπαρξης[17]. Είναι κάτι πέρα από το καλό και το κακό «Ένα σημείο Ένα σημείο/ και σ' αυτό πάνω ισορροπείς και υπάρχουν», Ένα σημείο Ένα σημείο/ και σ' αυτό μπορείς απέραντα να προχωρήσεις/ ή αλλιώς τίποτε άλλο δεν υπάρχει πια»[18], ένα σημείο που αντιλαμβάνεται κανείς μόνο μέσω της άσκησης των αισθήσεων του[19].

Το σημείο ισορροπίας δεν είναι μια πάγια κατάσταση στην οποία ο άνθρωπος μπορεί να επαναπαυτεί μόλις αποκτήσει αλλά ενέχει και τον κίνδυνο της ασφυξίας «Τα πανύψηλα όρη/ ας πούμε οι Άνδεις/ έχουνε το αντίστοιχό τους/ μέσα μας (όπως το Σύμπαν/ υποτίθεται/ κάποιο άλλο από αντιύλη)/ όπου όταν προχωρούμε προς την κορυφή τους/ αραιώνει κι εκεί ο αέρας/ τόσο που λιποθυμάς/ τα ανθρώπινα όργανα δεν αντέχουνε τόση καθαρότητα». Η έντονη καθαρότητα μπορεί να είναι η τελειότητα την οποία ο άνθρωπος δεν μπορεί να χωρέσει μέσα του λόγω της κτιστής και φθαρτής του φύσης, είναι το κενό μεταξύ θείας και ανθρώπινης φύσης. Η αδυναμία πρόσληψης της καθαρότητας από τον άνθρωπο, για την οποία γίνεται λόγος, μοιάζει στη χριστιανική πίστη με τη ροπή του ανθρώπου στην αμαρτία. Πιο συγκεκριμένα, όταν ο άνθρωπος επιλέγει ελεύθερα χάρη στο αυτεξούσιό του το αγαθό της σωτηρίας κοινωνεί της θείας δόξας κατά χάρη. Όταν ο άνθρωπος δεν επιλέγει το αγαθό βρίσκεται στο θάνατο χωρίς δική του ευθύνη, είναι η ονομαζόμενη κατά τον Μάξιμο Ομολογητή «αδιάβλητη αμαρτία», η οποία οδηγεί στη φθορά του είναι. Όταν πάλι ο άνθρωπος αρνείται εκούσια τα χαρίσματα του ευ είναι, η ευθύνη βαραίνει τον ίδιο και αυτή η αμαρτία είναι η «διαβεβλημένη»[20]. Αδιάβλητα και διαβεβλημένα αμαρτήματα συχνά μοιάζουν να κεντρίζουν ιδιαίτερα το ενδιαφέρον του εκκλησιαστικού σώματος, σε τέτοιο βαθμό ώστε να παραγκωνίζεται η σημασία της αρετής. Κατά συνέπεια δίνεται έντονη έμφαση στην αποφυγή της αμαρτίας προς την κατά Χριστό κοινωνία. Έτσι αντί να προωθείται στη χριστιανοσύνη η αρετή και το αγαθό,

προωθείται η έννοια της αμαρτίας και η αποφυγή του κακού. Αυτή η έντονη έμφαση της αμαρτίας προκαλεί το αίσθημα της ενοχής στην χριστιανική συνείδηση και περιθωριοποιεί την προβολή του αγαθού. Το αγαθό γίνεται περιστασιακός εορτασμός, όπως είναι η γιορτή των Χριστουγέννων ή του Πάσχα, και μετατρέπεται σε «εικονικό συναίσθημα» που εξαλείφει την ουσία της αληθινής χριστιανικής ζωής[21].

Ο ποιητής αναζητά την ισορροπία του ενώ «ο κήπος βλέπει» και γίνεται μάρτυρας αυτής της ανθρώπινης αναζήτησης «Α μονάχα να 'ξεραι/ μιαν ελευθερία πραγματική/ που να μπορώ να την υμνώ χωρίς/ να φαίνομαι αφελής ή φαρισαίος». Η ελευθερία του ποιητή ταυτίζεται με τη διαφάνεια της ύπαρξής του. Για τον Ελύτη η διαφάνεια είναι η μεταμορφωτική δύναμη των στοιχείων της φύσης η οποία δεν επιφέρει αλλοίωση σε αυτά αλλά τα κάνει διακριτά διαμορφώνοντας την ταυτότητά τους[22]. Τα στοιχεία της φύσης μπορούν να μεταμορφώνονται χάρη στην ποίηση, τη δημιουργικότητα που αποκαλύπτεται «είναι από μέντα κι από λόγια του Ιωάννου/ η ποίηση/ φυσάει». Για ακόμη μία φορά χρησιμοποιείται το ρήμα «φυσάει» με τρόπο επαγωγικό, αφού από το ειδικό παράδειγμα του ευαγγελιστή Ιωάννη και της αποκαλυπτικής του ποίησης υπονοείται η αποκάλυψη της ποίησης γενικά. Να σημειώσουμε εδώ πως ο Ελύτης μετέφρασε το βιβλίο της Αποκάλυψης του Ιωάννη. Μέσω της ποίησης ο Ελύτης αισθάνεται ελεύθερος και βρίσκει τις ισορροπίες του, είναι η κωδικοποιημένη απόδοση του νοήματος της πραγματικότητας που βιώνει και η νέα δικαιοδική νοηματοδότησή τους για να φθάσει ο ίδιος στην καθαρότητα και την απόλυτη διαφάνεια[23]. Το πρώτο μέρος κλείνει με το αποτέλεσμα της ποιητικής κίνησης «το χέρι σου αντιγράφει/ τ' Ασύλληπτα». Είναι οι εμπειρίες που καταγράφει ο ποιητής, είναι ο τρόπος που αντιλαμβάνεται τα θεία, τα ιερά, όσα ο ίδιος και κάθε άνθρωπος προσπαθεί να νοηματοδοτήσει.

(συνεχίζεται)

[17] Βλ. Ι. Ηλιοπούλου, **Αναζητώντας τη Δέκατη Τέταρτη ομορφιά, Δοκίμια για τον Οδυσσέα Ελύτη, ύψιλον/βιβλία,, Αθήνα 2014, σ. 96.**

[18] Οδ. Ελύτης, **Το Άξιον Εστί, Ίκαρος, Αθήνα 212011, σ. 20-21.**

[19] Βλ. Ι. Ηλιοπούλου, **Αναζητώντας τη Δέκατη Τέταρτη ομορφιά, Δοκίμια για τον Οδυσσέα Ελύτη, ύψιλον/βιβλία,, Αθήνα 2014, σ. 96.**

[20] Βλ. Ν. Ματσούκας, **Δογματική και συμβολική θεολογία Β, Πουρναράς, Θεσσαλονίκη 2009, σ. 526.**

[21] Βλ. Χρ. Σταμούλης, **Έρωσ και θάνατος, Ακρίτας, Αθήνα 2009, σ. 364-365.**

[22] Βλ. Ν. Ι. Κοκκινάκη, **«Μαρία Νεφέλη», μια ανάγνωση», Νέα Εστία, 1 και 15 Απριλίου 1997, σ. 536.**

[23] Βλ. Ι. Ηλιοπούλου, Αναζητώντας τη Δέκατη Τέταρτη ομορφιά, Δοκίμια για τον Οδυσσέα Ελύτη, ύψιλον/βιβλία,, Αθήνα 2014, σ. 44.

<http://bit.ly/2ow71x1>